
Störåsen

Komplettering till skriftserie VII
av Per Tejbo i december 1986

Störåsen, ett komplement

Det är snart 10 år sedan jag skrev Störåsens historia - tyvärr med en del luckor i framställningen beroende på ett sparsamt forskningsmaterial. Sålunda saknas en del person- och ortsnamn m.m. Föreliggande artikel är alltså ägnad att avhjälpa dessa brister men även att tillföra något nytt om nybyggarnas levnadsförhållanden. Och med nybyggarna menar jag nybyggerfamiljerna. Det har talats alltför lite om vad hustrurna och barnen fick genomlida. Det tråkiga är emellertid att forskningsmaterialet är ensidigt i det avseendet. Det berör mest mannen i familjen, hustrun nämns, utan namn, i t ex köpebrev med det opersonliga "med hustruns medgivande". Rent allmänt kan sägas, att det tyngre arbetet åvilade kvinnorna i långt större omfattning än vad som är brukligt idag. Detta framgår av de s k sockenbeskrivningar som rapporterades till hushållningssällskapet vid tiden för nybyggarnas ankomst, ett förhållande som för övrigt räckte långt in på 1900-talet. Men vi lämnar detta tills vidare.

Att komplettera vad som förut sagts och skrivits innebar vidare forskning, vilket blev möjligt tack vare den goda hjälp jag fått av en forskargrupp i Leksand som leds av Margaretha Hedblom. Hon är känd som initiativtagare och ledare för släktforskningskurser i Leksand med omnejd. I Amerikas svenskbygder är hon känd som föredragshållare i emigration, och för denna insats fick hon 1984 Emigrantinstitutets förtjänstmedalj. Därmed har endast en liten del av hennes värdefulla insatser nämnts.

Komplettering (sidnummer avser häftet "Störåsen"):

Sidnr 38

Majs Anders Persson, f 1794 13/12 i Sörskog, Leksand.

H Göras Anna Ersdotter, f 1783 28/12 i Übermo, Leksand. Gift 1:a ggn 1814 med Göras Mats Matsson, f 1787 7/10, d 1816, 2:a ggn 1819.

Barn: Mats Matsson, f 1815 28/6. Bosatt i Rödön 1841-1849.

Erik, f 1820 30/4, död samma år 26/5.

Anna, f 1822 4/1.

Karin, f 1824 5/12, drunknade i en källa 1826 13/8.

Carin, f 1827 17/9 i Störåsen.

Familjen tog ut flyttningsbetyg 1827 20/4 och reste ut under namnet "Göras", som är en form av "Görans".

Det naturliga var att man fick den gårds namn, dit man flyttade som gift. Majs Anders Persson fick alltså finna sig i att bli kallad Göras Anders Persson, vilket sades vara hans "särknamn".

Principen när man släktforskar i Leksand (kanske även i andra dala-socknar) är att man skriver ner det gårdsnamn personen fick som nyfödd - det följer ju henne/honom tillbaka till ursprungsgården även om personen ifråga flyttat, gift sig ett antal gånger osv, med andra ord: man utgår från födelsenamnet.

Gårdsnamnen kunde vara geografiska, ex. "Back" om den låg i en backe, "Hag" om den låg i en hage osv. De kunde också ha hantverksnamn, ex. "Glasmästar", "Skinnar", "Målar" osv. eller att man gav en genitivform av ett namn, vanligast mansnamn, typ Lasses, Jones, Bengts osv. Ett namn som påträffas mycket sparsamt i Leksand men mycket ofta i Sollerön är Bus. Detta namn åsyftar inte något negativt, t.ex. busigt, tvärtom, det betyder bussigt, präktigt.

Efter denna utläggning om gårdsnamn återgår vi till personuppgifterna:

Sidnr 56

Även här saknas hustruns namn i häftet "Störåsen".

Lars Ols (eller Lasses) Anders Andersson, f 1780 i Färnäs, Mora.

H Lars Pers Kerstin Larsdotter, f 1793 25/8 i Nusnäs, Mora.

Barn: Kerstin, f 1805 16/10.

Anders, f 1809 2/10.

Lars, f 1812 18/9.

Eric, f 1814 21/12.

Anna, f 1816 29/10.

Mait, f 1820 23/10, d 1821 31/7.

Mait, f 1823 12/8.

Carin, f 1826 21/9.

Familjen, utom de två älsta barnen, tog ut flyttningsbetyg 1828, vilket tyder på att de kom till Störåsen ett år senare än flertalet av de andra nybyggarna.

Sidnr 51

Den andra familjen från Mora var

Hol Anders Andersson, f 1785 i Färnäs, Mora, död 1838 17/3.

H Gummus Kerstin Matsdotter, f 1794.

Barn: Anders, f 1814 14/7, kallades "Målar Anders". Bonde i Kakuåsen 1871.

Mats, f 1816.

Kerstin, f 1820.

Johannes (Johan), f 1828. (Forts. sidan 3)

Jonas, f 1833 30/4.

Olof, f 1835 5/5.

Erik Högdal, f 1838 29/6. Skogsinspektör i Ragunda, död 1905.

Sidnr 45

Stor Henriks flyttningsbetyg är daterat 1827 20/4. En hel del finns att säga om namnet Stor, men först familjens persondata - med familjefaderns namn enligt flyttningsbetyget:

Bengts Henrik Andersson, f 1794 28/10 (ej 23/10) i Böle, Leksand.

H Skinnar Kerstin Persdotter, f 1793 26/2 i Alberg, Leksand.

Barn: Anders Leopold, f 1814 22/4. Hästjägare. Gift med Anna Persdotter i Nyby, nybyggardotter från Sollerön.

Per, f 1815 23/10. Gift med Karin Olofsdotter i Sikås.

Karin, f 1818 10/4. Gift med Olof Persson i Raftälven.

Marget, f 1820 20/4. Gift med Pål Jönsson i Laxsjö.

Henrik, f 1821 17/9. Gift med Anna Andersdotter i Norderåsen.

Brita, f 1825 24/5, död 1891 20/1.

Olof Lagérgren, f 1828 9/3. Fältjägare. Gift med Märit Olofsdotter i Laxsjö.

Kerstin, f 1830 30/1, död 1880 30/8

Carl Sandström, f 1832 23/12. Fältjägare. Gift med Kerstin Jönsdotter.

Eric, f 1836 28/8. Gift med Gunilla Nilsson Frid i Finnvattnet.

Anna, f 1839 20/5. Gift med Hans Olofsson i Grenås.

Elisabet, f 1842 9/8. Gift med Jöns Olofsson i Laxsjö.

Stor Henriks far, Kus Anders Olsson, fick "särknämnet" Bengts då ha flyttade till sin hustrus gård i Böle. Se stamtavlan.

För att få klarhet i namnet Stor har Margaretha Hedblom gjort en noggrann och systematisk utredning. Med en stamtavla, som jag i avskrift bifogar denna artikel, "Bengts (Stor Henrik) och Skinnar Kerstins stamtavla", visar hon att varken gården Bengts eller gårde Skinnar har något annat namn de senaste 300 åren. Men, garderar hon sig: "Årtalen i generation IV är tagna bara ur Hfl. De kan vara felaktiga. Det är ju möjligt att någon av de tidigare personerna varit 'Stor' men att det aldrig antecknats."

Stamtavlan koncentreras alltså på gårdarna Bengts och Skinnar - i fyra generationer, I II, III, IV. Personer skrivs med arabiska siffror. Beteckningen 8 III gäller således Kuus (stavas även med ett u) Brita Olsdotter, gift med Skinnar Hans Ersson, 7 III. Detta innebär

att hon efter giftermålet och inflyttningen till sin makes gård kallades Skinnar Brita Olsdotter. Hon fick alltså särknamn. Detsamma kan sägas om Halfvars Per Persson (Igel) 3 II och Kuus Anders Olsson 1 II, Skinnar för den förstnämnde och Bengts för Kuus Anders. Men för att underlätta vidare forskning har stamtavlan endast "födelsenamnen".

Forskningsresultatet om namnet Stor ger alltså inte något stöd för det som är skrivet i häftet "Stor Henrik". Men Per Johannes bör därför inte skyllas för att fara fram med osanningar. Det fanns två Henrik i familjen, far och son, och det var/är naturligt i sådana fall, att den äldre kallades stor, den yngre liten, alltså Stor Henrik och Lill Henrik. Dessa benämningar blev tydligen gångbara även utom familjen, och gårdsnamnet Bengts försvann. För övrigt kan nämnas att Stor Henrik inte var ensam om att få ett annat "tilläggsnamn" efter inflyttningen till Jämtland. Detta hände även andra dalmasar, t.ex. en som inflyttade till Lit. Men vi återgår till klarläggandet rörande Störåsen och fortsätter med nästa nybyggare.

Sidnr 27

Sanndbeck Gabriel Gabrielsson, f 1794 9/4 i Idbeck, Malung.

H Ericks Karin Olsdotter, f 1797 16/9. I hfl står "Ericks" där gårdsnamn brukar antecknas. Föräldr. Anna Pehrsson o Olof Pehrsson. x) Barn: Maretha, f 1820 11/8. Gift med Anders "Gagns Anders" Andersson.

Per, f 1824 1/2. Gift 1:a ggn med Karin Persdotter, f 1821, död 1855; 2:a ggn med Karin Persdotter, f 1840.

Anna, f 1826 25/11. Gift med Per Nilsson, nybyggare i Bryngelhögen.

Karin, f 1829 31/10, död ung.

Olof, f 1834 31/3. Gift med Brita Andersdotter.

Gabriel, f 1836 18/10. Gift med Kerstin Ersdotter.

Karin, f 1839 23/6, d 1855.

Brita, f 1841 18/9, d 1866.

Våren 1828 utflyttade familjen till Ås (utflyttningsbetyg 15/5 1828). Vistelsen där var kortvarig. Året därefter, alltså 1829, flyttade familjen till Österåsen, Häggenås, och Gabrielsson skrevs som landbonde på gården Österåsen nr 11 om 1/2 tunnlands skatte. Ägare till gården var Anders Andersson. Fältjägaren för roten 99 Gisselås Erik Kall var den här tiden torpare på gården. Även vistelsen i Österåsen blev för familjen Gabrielsson kortvarig. Enligt ett köpebrev den 20 mars 1830 övertogs nämligen Per Wåxbergs nybygge i Störåsen, och utflyttningen dit skedde några månader efteråt samma år.

x) Födda 1775 14/8 respektive 1774 29/12.

Gabrielssons ankomst till Störåsen skedde alltså fyra år efter de övriga nybyggarna. Men till skillnad från dessa, som sannolikt fick bo under bar himmel den första tiden, hade de bostad redan första natten. Någon med namnet Fastberg som brukar nämnas i det sammanhanget finns dock ej i hävderna. Ett namn som genom hörfel eller på annat sätt förväxlats med Wåxberg - kanske.

Åren 1825 och 1826 utstakades 10 nybyggen på Gåxsjö södra avradsland. Av dessa tillföll fyra stycken Störåsen. Men endast på två av dem fanns åboar, Wåxberg och Israel Anders. Ytterligare två nybyggen som tillföll Störåsen utstakades 1827, och den 10 juli det året daterades samtliga s k inrymningsbrev. Störåsen hade därmed sex nybyggen, och som redan nämnts fanns förut åboar på två av dem. Tre av de övriga befolkades på våren 1827, det var Majs Anders, Hol Anders, och Stor Henrik, och 1828 kom den sjätte nybyggaren, Lars Ols Anders. I den kronologiska ordningen kom alltså nybyggarna, vilket även framgår i häftet "Störåsen". Men som synes kan icke detta sägas om detta manus, beroende på att de kompletterande uppgifterna förts in så fort de blivit klarlagda - utan hänsyn till någon ordning beträffande tidsföljden, vilken jag ansett vara ovidkommande den här gången.

Sidnr 30

Israels Anders Andersson, f 1792 12/3 i Gröntuf i Gagnef (som ogift utan eget gårdsnamn). Död i Störåsen 1856 20/4. Gift 1812.

H Israels Anna Matsdotter, f 1789 10/1. Föräldrar Brita Israelsdotter i Moje och Mats Andersson i Gräv.

Barn: Anna, f 1817 27/10. Gift med Eric Andersson, en son till fältjägaren för roten nr 19 Norderåsen, Anders Stor.

Anders, f 1820 30/11, "Gagns Anders". Gift med Maretha Andersdotter i Störåsen.

Brita, f 1823 7/6. Gift med Olof Gabrielsson i Störåsen.

Johan, f 1827.

Kerstin, f 1830.

Utflyttningsbetyget daterades den 3/5 1826, och i husförhörslängden antecknades: "Till Jämtland för att därstädes söka ett nybygge."

Sidnr 27

Trots omfattande forskning har det inte varit möjligt att få uppgifter, utöver vad som finns på sidan 27 i Störåsen, om familjen Wåxberg. Förfrågningar hos tänkbara pastorsexpeditioner har gjorts med negativt resultat. Från en del håll har ifrågasatts om födelsenamnet Wåxberg har funnits i Dalarna.

Själv har jag kommit fram till att namnet fanns i Alfta, Hälsingland på 1850-talet. En f.d. sjöman, Carl Johan Wåxberg, född 1850 3/6 i Alfta, kom våren 1879 till Medvigge by i Bergs socken här i Jämtland i samband med giftermål med Kerstin Karlsdotter, född 1854 1/7 i Hallen. Såväl Alfta som Voxna genomflyts av Voxna älv, och man kan därav dra slutsatsen att namnet Wåxberg är uppkallad efter denna älv något som även Margareta Hedblom varit inne på. Men tyvärr, förfrågningar i Härnösands landsarkiv gav negativt resultat. Även om det inte finns något att tillägga fullständig härmed nybyggarförteckningen.

Per Olof Wåxberg, f 1799.

H. Maria Holst, f 1788.

Barn: Gustaf, f 1819.

Lisa, f 1821.

Familjen kom till Störåsen 1825 eller 1826. Flyttade till Västerbotten 1830.

Nybyggarbarnens skolgång mm

Stor Henriks svärfar var förre soldaten Per Igel, i en del sammanhang även kallad "byskollärare". Hans namn före soldattiden och före giftermålet var som nämnts Halfvars Per Persson, f 1762 i Halfvarsbo men blev efter giftermålet med Skinnar Margreta Hansdotter och bosatt i hennes hemgård kallad Skinnar. Som änkling efter 1795 blev han bosatt i byn Hisvåla och hade där Anna Persdotter, f 1763, som hushållerska. Båda två "säges vara flyttad till Jämtland samt uttagit besked 1827 26/4." (Hfl. A I: 27). Dessa två tillhörde Stor Henriks familj.

Per Igel hade varit s.k. byskollärare hemma i Dalarna, och det var naturligt att han blev lärare för både sin dotters och övriga nybyggarbarn de första åren. Om han orkade med ända till dess det inrättades "varannanterminsskola" i byn (alltså en termin i Störåsen, nästa termin i en annan by) är knappast troligt. Men kanske det finns/kommer att finnas skolhistorik som ger närmare besked om detta.

Några klarlägganden

I häftet "Störåsen" får man läsa att vid nybyggesutstakning den 25 juni 1827 hade endast 5 av 10 nybyggen åboar, men 15 dagar senare, alltså den 10 juli samma år, var samtliga 12 nybyggen bebodda, antalet hade således till och med ökat med två stycken. Hur kan allt detta förklaras? Förklaringen är den, att uppgifterna i förrättningshandlingarna för förrättningen den 25 juni gäller förhållandena

vid tidpunkten för en tidigare förrättning, 1825-26 års, på vars handlingar skrivits "...bör skrivas om". Detta blev också gjort - i förrättningshandlingarna för den 25 juni 1827, tyvärr, kan man säga, utan anteckning om att avsnittet om antalet nybyggare gällde förhållandet 1825-26. Att antalet nybyggen hade ökat till 12 tyder på, att ytterligare två hade tilldelats före den 10 juli och efter den 25 juni. 1825-26 års förrättning har lantmäteriakt 138 Hammerdal/18 Gåxsjö och 1827 års 98 Hammerdal/14 Gåxsjö. Namnen ändrades efter 1893, då Gåxsjö blev egen socken.

En annan sak som det har frågats om gäller "4:e och 5:e kornet" på sidan 10 i Störåsenhäftet. Det är här fråga om en markgraderingsmetod i gamla tider. Då man inte förstod eller åtminstone inte tillämpade att utjämna ägors olika godhet genom ändrad tilldelning i ägovidd. Utan varje delägare erhöll sin andel (teg) i varje tillgodheten ensartat ägostycke - med påföljd att det blev en mångfald tegar. Om kornetsiffran uppskattades varamindre än 6, blev den uppmätta, verkliga arealen reducerad genom att multiplicera den med kornetsiffran, produkten dividerades sedan med den konstanta siffran 6. Exempel: En teg var uppmätt till 6 tunnland, kornetsiffran uppskattad till 4 (4:e kornet), uträkningen blev då $6 \times 4 = 24 : 6 = 4$. Alltså fick tegen två siffror i värderingslängden: 6 tunnland under rubriken "Uppmätt areal" och 4 tunnland under rubriken "Uppskattad areal". Av detta framgår att tegar med kornetsiffran 6 behövde ej någon räkning.

Färdvägen m.m.

Det saknas uppgifter på hur många familjer som utvandrade från Dalarne och blev nybyggare i Jämtland på 1800-talet. Enbart från Sollerön sägs det vara ett 20-tal, som "slog sig ned i de jämtländska fjälltrakterna", för att citera en av stockholmstidningarna för några år sedan. Med fjälltrakt menade nog tidningsskribenten vildmark, och den benämningen passar även in på trakterna kring Störåsen, eller Gåxsjö södra avradsland som trakten kallades. Solleröbornas Nybyhette Ladrogslandets och Storflolandets avradsland. Dessa två nybyggargrupper hade mycket gemensamt, bl. a. färdvägen, som gick via Våmhus, Lillhärdal och Sveg, på vintervägarna längs Våmån. Alltså delar jag inte åsikten att den gick via Gävle och kuststäderna upp till Sundsvall.

Anna Berglund i Norra Lit var med på färden, våren 1827. Hon var då sju år, dotter till Per Larsson och Karin Olsdotter från Gruddbo på

Sollerön. Hon brukade berätta om färden. De flesta rastplatser hade hon glömt, men en ort som hon aldrig glömde, som hon förknippade med en förnedrande händelse, var Sveg. Där fick hon nämligen i allas åsyn pisk på stjärten därför att hon tagit på sig de nya skorna och mannekängat. Hon hade fått sträng tillsägelse att inte ta på dem förrän de kom till Jämtland. Någon hade nämnt Jämtlands län, vilket hon uppfattade som att de var framme.

En annan som jag vill åberopa i detta sammanhang är Karl Lärka, outtröttlig dokumentärarbetare, fotograf och folklivsskildrare från Gruddbo på Sollerön. Han hade fått reda på att i hembygdsgården Högen i Lillhärdal fanns en tavla som målats av Back Olof Andersson i Ullvi, Leksand. Tavlan heter "Sådan är brudegången ur kyrkan på Sollerön den 2 månaden 1808". Karl Lärka for till Högen och fotograferade tavlan, och konstnären Axel Myhrman som hade följt med antecknade färgerna. Resultatet blev en lyckad kopia som finns att beskåda i kommunalhuset på Sollerön. En annan reproduktion av tavlan är modellerad i bränd lera eller keramik av Ester Maths Nilsson, Lit. I samband med några litsbors besök i Sollerö kyrka söndagen den 2 juli 1978 överlämnades den som gåva till församlingen. Tavlan är placerad i kyrkans sakristia, där den fått en fin plats.

Omkring 15 familjer kom våren 1827 till Nyby och Störåsen för att där bli nybyggare. Till Störåsen kom tre familjer, Majs Anders, Hol Anders och Stor Henrik. Wåxberg och Israel Anders fanns där förut och Lars Ols Anders kom året efter, Sanndbeck Gabriel tre år efter. Att dessa två nybyggargrupper hade samma färdväg har nämnts, och sannolikt följdes åtminstone en del av familjerna åt. Men oavsett när och hur de färdades var förhållandena lika för alla, förhållader som vi idag svårigen kan förstå. Genom sina forskningar kom Karl Lärka fram till, att färden upp till Jämtland var fylld med allehanda svårigheter, oväder, sjukdom och fattigdom. I avsaknad av pengar hände det att minnessaker lämnades för logikostnader. Den omtalade tavlan lämnades som pant i Lillhärdal - av solleröbor enligt Lärka. Att motivet var hämtat från Sollerön tog han alltså som bevis för att den s.a.s. hörde hemma där. Man kan dock inte utesluta, att ägarerätten växlat. Ägaren till en tavla bor ju inte alltid på samma plats som motivet. Konstnären var leksandsbo, och man vet inte hur länge han själv hade den. Sålades den eller skänkte han bort den?

Den fortsatta färden och den första tidens besvärligheter

Att de två nybyggargrupperna hade samma färdväg från Våmhus har nämnts. Men i Lit skildes vägarna, snarare stigarna, åt. Störåsgruppen tog norrut, Nybygruppen österut. Vem av grupperna som lämnade tavlan i Lillhärdal vet vi inte riktigt, men att någon av familjerna i de båda grupperna gjorde sällskap är mer troligt än att de inte gjorde det. "Vägklassen" var nog lika, antingen färden gick norrut eller österut: smala kärrvägar omväxlande med mer eller mindre obanade stigar eller bläckade stråk.

Hur var levnadsförhållandena för nybyggarna den första tiden? De hade ingen som helst förhoppning om hjälp av ortsbefolkningen, de var nämligen medvetna om att bli betraktade som inkräktare.

Sockenbeskrivningar vid tiden för nybyggarnas ankomst har nämnts. Hushållningssällskapetets förvaltningsutskott utsåg en korresponderande ledamot för varje socken att till sällskapet rapportera om levnadsförhållandena. Rapporterna skulle göras i enlighet med en särskild instruktion som innehöll 16 punkter, varav punkt 4 hade ämnet klimatet, punkt 7 missväxt och nödbröd. Dessa är så belysande för vad som väntade nybyggarna, att de delvis citeras.

Prosten Jonas Ångman rapporterar: "Klimatet är kallt...I flere år å rad har boskapen måst stillas inne från början av oktober till medium av Juni... många försök med nödbrödsämnen, men intet befants mera lillgängligt, och såsom nödbröd mera användbart än barkbröd. Söndermalda ben nyttjades med mycken fördel, men tillgång på ben är alltid otillräckelig. Man försökte ock att efter förvällning och vattenläggning nyttja renmossan, men den odrägligt kärfva smaken kunde dock icke borttagas. Islands mossor finns här ganska otillräckelig." Även prosten Pehr Gerdlund i Lit kallar lavarna mossor i sin rapport: "Såsom nödbrödsämnen nyttjas vid infallande missväxt allmännast tallbark ... samt den så mycket berömda islandsmossan..." Komministern Erik Nordenberg anade skogens framtida värde, vilket framgår i hans rapport: "Utom ladugårdens avkastning känner jemtlänningen ej annat nödbröd i svaga år, än det usla af tallbark, hvaraf hälsan lider och det skönaste timmer, utan minsta nytta, i förtid lämnas åt förruttnelsen.- Mätte den dag uppklarna, då den fattige förstår att samla och använda den här öfverallt växande, närande och hälsosamma islandslafven, jemte rotfrugter, som i stort odlade alltförväl trifvas i grannskapet af våra isfjäll." Efter åren som komminister i Häggenås blev Nordenberg kyrkoherde i Lit.

Nybyggarna kom alltså inte till något bördigt land. Det kan tilläggas att det inträffade många missväxtår den första tiden, vilket tyder på att svälten inte var okänd. Men trots allt detta kämpade de igenom, och säkert var det en fröjd att efter någon månad få, tillsammans med kreaturen, komma in i de rundtimrade, fönsterlösa byggnaderna, efter att ha bott mer eller mindre under bar himmel. Tack vare yrkeskunnigt folk (varje vuxen karl behärskade ett eller flera hantverk) och god sammanhållning utfördes stordåd - tack vare de duktiga hustrurna bör tilläggas.

Ett oerhört stort ansvar åvilade nybyggenas kvinnor, något som dock framhålls alltför sällan, beroende på att konkreta uppgifter saknas i de dokument som i allmänhet ligger till grund för byhistorisk forskning. Detsamma gäller barnen. De fick tidigt börja att göra rätt för sig som det hette. Bland annat fick de äldre ha ansvaret för sina yngre syskon, vilket kunde vara nog så jobbigt om de samtidigt skulle utföra något annat arbete.

"Hon var icke blott moder till 12 barn, hon fostrade dem också till goda medborgare...om helgon ännu finns i vår värld, var hon ett av dem!" Så talade kyrkoherde Medin vid Skinnar Kerstin Persdotters grift, citatet ur Per Johannes häfte. Jag tror att den kvinnan var representativ för samtliga nybyggargustrur. Hennes äldste son, Anders, blev gift med nybyggardottern Anna Persdotter i Nyby, föräldrarna var Bus Per Nilsson och dennes hustru Anna Andersdotter från Sollerön. År 1832 blev Anna Andersdotter änka, och två år efteråt, närmare bestämt i februari 1834, bevisade hon dalfolkets omvitnade seghet. Med den treårige sonen Per mest i mesen gick hon den 40 mil långa vägen från Nyby till Sollerön för att sälja en "bastuva" till sin broder Bus Per Andersson. Sedan affären var gjord och kanske efter någon dag gick hon de 40 milen tillbaka. Köpebrevet i original överlämnades vid en frändefest 1929 i Sollerön till den treårige pojken sonson, Per Olof Persson i Söre. Priset på stugan var sex riksdaler. Ingen stor affär alltså, men antagligen var det stark hemlängtan som drev henne till den långa vandringen. Och hemlängtan hade nog alla dalkullor som blev nybyggargustrur i Jämtland, antingde hamnade i Störåsen, Nyby eller annorstädes.

Till sist

några ord med följande rubriker: "Något om bomärken" och "Tre av Stor Henriks pojkar blev indelta soldater":

Något om bomärken

Bomärke var ursprungligen ett ägaremarke eller -tecken för en gård och där boende släkt. Det användes sedan för individuellt bruk, hos mindre skrivkuninga i stället för namnteckning. Vanligen bestod bomärket av raka streck och var då lätt att med kniv inrista i träföremål, tråg, yx- och spadskäft m.m. Men även märken med runda linjer förekom, se baksidan av Störåsen-häftets omslag. Dessa märken är hämtade från skrivna handlingar. Inristade med kniv torde samma märken vara mindre sirliga. Utseendet kunde alltså variera. Exempel på detta är Majs Anders, eller Göras Anders, marke. Det finns även i boken "Bomärken i Leksand", där har hans marke endast raka streck, 未, men i Störåsenhäftet är de två nedersta böjda, 未.

I nämnda Leksands-bok (1400 bomärken) sägs, att bröderna Stor Henriks och Kus Olof Anderssons bomärken var uppbyggda från faderns, Kus Anders Olsson, marke vilket hade utseendet av ett enkelt kryss. Det var nämligen vanligt att från ett släktbomärke lägga till några streck. Henriks fick ytterligare ett kryss, ovanpå det ursprungliga, och på Olofs togs den översta vinkeln bort. De tre bomärkena fick följande utseende: Kus Anders Olssons , Henriks , Olofs .

Tre av Stor Henriks pojkar blev indelta soldater

Den äldste sonen var Anders (svärson till Bus Anna Andersson som gick till Sollerön). Med namnet Anders Leopold, vars längd antecknades vara 5 fot och 8 tum, antogs han den 20 mars 1839 som hästjägare för rusthållet 75 Fjäl/Korsta, "1:a Skvadron af nr 8 Konkl. Jämtlands Hästjägare Corps." Enligt "1695 års indelning". Han efterträdde dalmasen Anders Lith, född 1796, som drunknade den 31 mars 1837. År 1852/53 skedde en omorganisering, då bl.a. numreringen ändrades. Sålunda ändrades rusthållet 75 till 10 Korsta, Alsens akvadron. I 1864 års mönstringsrulla sägs att Anders Leopold begär och får avsked, "tjent utmärkt väl, anmäles till underhåll."

De två andra pojkar blev vid roteringen 1852 antagna som fältjägare vid Hammerdals kompani. Deras rotenummer var då vakanta, varför mönstringsrullornas uppgifter är knapphändiga:

108 Laxsjön, vakant, ersatt med Olof Lagergren, 5 fot 11 tum lång.
111 Raftälven, vakant, ersatt med Carl Sandström, 5 fot 10 tum lång.

Bilagor: Bengts (Stor Henriks) och Skinnar Kerstins stamtavla samt "BYAR OCH FÄBODAR I LEKSANDS KOMMUN".

TABELL ÖVER DE PERSONER SOM BRÖT NY BYGD I STÖRASEN

FAMILJ (föräldrar), födelseår- och by	Socken	An- komst- år	ANTAL PERSONER			S:ma s:um
			Vid ankomsten		Antal barn födda i Stör- åsen.	
			Vuxna	Barn		
Per Olof Wåxberg 1799, saknade gårdsnamn Maria Holst 1788		1826	2	2	4	4
Israels Anders Andersson 1792 i Gröntuf Israels Anna Matsdotter 1789 i Gräv	Gagnef	1826	2	3	5	7
Bengts Henrik Andersson (Stor Henrik i Jämtland) 1794 i Böle Skinnar Kerstin Persdotter 1793 i Almberg	Leksand	1827	4	6	10	16
Majs Anders Persson 1794 i Sörskog Göra Anna Ersdotter 1783 i Övermo	Leksand	1827	2	3	5	9
Hol Anders Andersson 1785 i Färnäs Gummus Kerstin Matsdotter 1794	Mora	1827	2	3	5	9
Lars Ols Anders Amderisson 1780 i Färnäs Lars Pers Kerstin Larsdotter 1793 i Nusnäs	Mora	1828	2	7	9	9
Sandbeck Gabriel Gabriellsson 1794 i Idbeck Ericks Karin Ersdotter 1797	Malung	1830	2	3	5	10
S u m m a			16	27	43	61

Kommentarer:

Gårdsnamnen är födelsegårdsnamn med undantag av Israels Anders Anderssons. Han saknade gårdsnamn före sitt giftermål. "Israels" var således hans s k särknamn.

Ankomståren har antagits vara identiska med de årtal som angivits i flyttningsbetygen med följande undantag:
1) De två äldsta barnen i Lars Ols Anders Anderssons familj saknas i flyttningsbetyget men finns i ovanstående tabell.

2) Familjen Sandbeck Gabriel Gabriellssons flyttningsbetyg är daterat den 15 maj 1828, men bostadsorten var det första året Ås, och från 1829 till den 20 mars 1830 var de landbönder på hemmanet nr 11 Österåsen i Häggenås.
Sistnämnda datum övertogs Wåxbergs nybygge i Störåsen.

Östersund i juli 1987.

Per Tejbo

Inkl.
Korr/
Kompl.
av RP
2019

Bengts (Stor Henriks) och Skinnar Kerstins stamtavla

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Ulof Anders- son Halfvarsson Kuse f 1679 Noret, Leksand, d 1743 Stockholm (?)	Brita Anders- dotter f 1707 d 1778 i Sät- tra 4	Anders Jacobsson f 1675 Sättra d 1718 Sättra	Brita Hansdotter f 1674 Boda, Leksand d 1745 Sättra	Bengt Hind- rics- son 1681- 1759	Bengts Hindric Bengtsson f 1712 i Torr- berg d 1751 i Böle 1773 Bonde i Stor-gården	Kerstin Mickelsdotter f 1720 (28) i Lerdal i Rättvik d 1795 i Böle	Per Larsson f 1730 d 1802 i Halfvarsbo III	Anna Pärd f 1697 Wästernik d 1766 Halfvarsbo	Per Olsson Vetter f 1700(?) Rönnsås	Per Olsson Vetter f 1700(?) Rönnsås	Karin Johnsdotter f 1705(?) Rönnsås	Eric Hans- son 1685- 1746 Almberg- Almberg	Lisbet Jons- dotter 1685- 1771 Svögare- Almberg	Olof Olsson 1685- 1769 Hagen	Kerstin Olsdot- ter f 1690(?) Hagen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Kuus Anders Olsson f 1743 i Sättra 4 d 1827 1/2 i Böle	Brita Anders- dotter f 1707 d 1778 i Sät- tra 4	Bengts Hindric Bengtsson f 1712 i Torr- berg d 1751 i Böle 1773 Bonde i Stor-gården	Bengts Hindric Bengtsson f 1712 i Torr- berg d 1751 i Böle 1773 Bonde i Stor-gården	Bengts Hindric Bengtsson f 1712 i Torr- berg d 1751 i Böle 1773 Bonde i Stor-gården	Bengts Hindric Bengtsson f 1712 i Torr- berg d 1751 i Böle 1773 Bonde i Stor-gården	Kerstin Mickelsdotter f 1720 (28) i Lerdal i Rättvik d 1795 i Böle	Per Larsson f 1730 d 1802 i Halfvarsbo III	Anna Pärd f 1697 Wästernik d 1766 Halfvarsbo	Per Olsson Vetter f 1700(?) Rönnsås	Per Olsson Vetter f 1700(?) Rönnsås	Karin Johnsdotter f 1705(?) Rönnsås	Eric Hans- son 1685- 1746 Almberg- Almberg	Lisbet Jons- dotter 1685- 1771 Svögare- Almberg	Olof Olsson 1685- 1769 Hagen	Kerstin Olsdot- ter f 1690(?) Hagen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Kuus Anders Olsson f 1743 i Sättra 4 d 1827 1/2 i Böle	Brita Anders- dotter f 1707 d 1778 i Sät- tra 4	Bengts Hindric Bengtsson f 1712 i Torr- berg d 1751 i Böle 1773 Bonde i Stor-gården	Bengts Hindric Bengtsson f 1712 i Torr- berg d 1751 i Böle 1773 Bonde i Stor-gården	Bengts Hindric Bengtsson f 1712 i Torr- berg d 1751 i Böle 1773 Bonde i Stor-gården	Bengts Hindric Bengtsson f 1712 i Torr- berg d 1751 i Böle 1773 Bonde i Stor-gården	Kerstin Mickelsdotter f 1720 (28) i Lerdal i Rättvik d 1795 i Böle	Per Larsson f 1730 d 1802 i Halfvarsbo III	Anna Pärd f 1697 Wästernik d 1766 Halfvarsbo	Per Olsson Vetter f 1700(?) Rönnsås	Per Olsson Vetter f 1700(?) Rönnsås	Karin Johnsdotter f 1705(?) Rönnsås	Eric Hans- son 1685- 1746 Almberg- Almberg	Lisbet Jons- dotter 1685- 1771 Svögare- Almberg	Olof Olsson 1685- 1769 Hagen	Kerstin Olsdot- ter f 1690(?) Hagen

Familjen flyttade till Böle 1786

Bengts Henrik Andersson
f 1794 28/10 i Böle 3
Familjen flyttade till Störåsen 1827
I
Skinnar Kerstin Persdotter
f 1793 26/2 i Almberg 4
II
Halfvars Per Persson
(soldat Igel)
f 1762 i Halfvarsbo
d 1833 28/4 i Störåsen
III
Halfvars Per Persson
(soldat Igel)
f 1762 i Halfvarsbo
d 1833 28/4 i Störåsen
IV
Skinnar Margreta Hans-
dotter
f 1751 14/12 i Almberg,
Leksand
d 1795 3/5 ibidem
(gift I med Anders Ersson,
f 1744, d 1778)